

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Оскілко Олексій Олегович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК УЧАСНИКІВ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН	66
Павлова Вікторія Георгіївна ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКOVУ ЧАСТКУ У СПАДЩИНІ	69
Токарева Віра Олександрівна ЗЛОВЖИВАННЯ ПЕРСОНАЛЬНИМИ ДАНИМИ ПІД ЧАС ВИБОРІВ: НА ПРИКЛАДІ FACEBOOK	71
Мельник Олександр Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ УСИНОВЛЕНИХ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ	74
Фасій Богдан Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ДИСПОЗИТИВНОГО МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	78
Шамота Олександр Володимирович ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	80
Бойченко Ростислав Сергійович ДО ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ І ЗАХИСТУ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	82
Брага Аліна Анатоліївна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО СПАДКУВАННЯ В СІМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ...	85
Вовчок Руслан Володимирович ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ СТІМКОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	88
Герсак Віталій Анатолійович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ СПАДЩИНИ	91
Гнатенко Сергій Сергійович ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА НАДАННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ	94
Гнатюк Дмитро Володимирович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	97
Дворнікова Анна Юріївна ПРОБЛЕМИ ВТРУЧАННЯ У ПРАВО НА МИРНЕ ВОЛОДІННЯ ПРИ УСУНЕННІ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ МАЙНОМ	100
Кочіашвілі Альберт Давидович ЩОДО ДОРЕЧНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ РИЗИКУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НЕПЕРЕДБАЧУВАНИХ УМОВ	103
Мельничук Олександр Миколайович ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ	106
Мусієнко Андрій Юрійович ВИТРЕБУВАННЯ НЕЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ІЗ ЧУЖОГО НЕЗАКОННОГО ВОЛОДІННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	108
Павленко Микола Вадимович ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ З ЦИВІЛЬНОГО СЕКТОРУ	111
Рябенченко Вікторія Олександрівна ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД ВЕРБУВАННЯ ФСБ У СОЦМЕРЕЖІ «ТЕЛЕГРАМ»	113

mechanisms/instruments/convention-elimination-all-forms-discrimination-against-women

5. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text

Ключові слова: Сімейні відносини, гендерна рівність, гендерна рівновага, порушення принципу гендерної рівності.

Keywords: Family relations, gender equality, gender balance, violation of the principle of gender equality.

Бойченко Ростислав Сергійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ДО ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ І ЗАХИСТУ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

У сфері цивільного права, з моменту його становлення, основоположними виступають такі категорії як «майно», «власник» та «право власності». Визначаючи окремі умови, які направлені на розвиток та існування цивілізованого суспільства, слід звернути увагу на те, що однією з найважливіших та необхідних складових виступає розвинений інститут права власності. Враховуючи, що право власності є одним із основних конституційних прав, що визначають правовий статус особи, його захист від будь-яких посягань повинен бути забезпечений на максимальному рівні. Указані гарантії закріплені у положеннях частини другої статті 17 Загальної декларації прав людини, у відповідності до чого: «ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна», а також у статті 1 Протоколу до Конвенції «Про захист прав людини і основоположних свобод» зазначається, що: «кожній фізичній та юридичній особі належить право на мирне володіння своїм майном, при цьому позбавлення власника його власності є правопорушенням у розумінні однозначної концепції, що ніхто не може бути позбавлений своєї власності, окрім випадків, направлених на реалізацію інтересів суспільства і лише на умовах, передбачених законодавством і загальними принципами міжнародного права». Ці норми встановлюють основну заборону на свавільне і неправомірне позбавлення власника його майна [1; 2].

Аналіз положень цивільного законодавства України у частині здійснення фізичними або юридичними особами права власності, зокрема положень статті 319 ЦК України, свідчить про те, що сучасні законодавчі підходи із зазначеного питання потребують перегляду. Зокрема, як визначено у частині першій статті 319 ЦК України: «особа фізична або юридична, яка є власником майна, саме на

власний розсуд володіє, користується та розпоряджається ним» [3]. При цьому, зважаючи на викладені положення, вважається недоцільним визначення здійснення права власності фізичною або юридичною особою за допомогою традиційної «тріади» правомочностей, так-як право власності виходить за межі цієї сукупності.

Крім того, положення частини другої статті 319 ЦК України стосовно зобов'язання власника майна або речей дотримуватись визначених суспільних моральних засад, направлено на дублювання норм частини четвертої статті 13 ЦК України, які встановлюють загальні межі здійснення суб'єктивних прав [3]. Це положення не визначає специфіки реалізації права власності, а його абстрактність може створювати підстави для довільного обмеження цього права, що суперечить принципу законності: обмеження права власності можливе лише у випадках, прямо передбачених законом.

Водночас, звертається увага на той факт, що починаючи з 2014 року, року коли російська федерація проявила збройну агресію до України, що набуло форми гібридної війни, суттєво загострилися проблеми здійснення і захисту права приватної власності фізичних осіб, як на національному рівні, так і на міжнародному рівні. Гібридний характер конфлікту – поєднання збройної, інформаційної, економічної, кібернетичної та правової агресії – створив нові виклики для правової системи України, зокрема у сфері власності.

В умовах гібридної війни ця категорія набула особливого змісту через обмеження, деформації та виклики, пов'язані з окупацією частини території, військовими діями, економічною блокадою і правовою невизначеністю.

Окуповані території Криму, частини Донецької та Луганської областей стали простором фактичної втрати державного контролю, що призвело до масових порушень права приватної власності громадян та юридичних осіб. Зокрема, мали місце: примусове «перереєстрування» прав власності за законодавством окупаційної адміністрації; експропріація об'єктів нерухомого майна, підприємств і земель; знищення чи пошкодження майна внаслідок бойових дій; обмеження доступу до власності через лінію розмежування.

У відповідь на ці виклики правова система України активізувала низку захисних механізмів. Зокрема, на законодавчому рівні закріплення на тимчасово окупованих територіях та правового режиму, що встановлює особливі умови для врегулювання питань власності. Запроваджено судовий захист прав власників, включаючи можливість фіксації фактів втрати або пошкодження майна. Також Україною подано міжнародні позови до російської федерації, як у міждержавних справах (Міжнародний суд ООН, ЄСПЛ), так і приватні позови українських компаній та громадян щодо експропріації власності (арбітражі UNCITRAL, інвестиційні спори).

Однією з ключових проблем є правова невизначеність статусу майна на окупованих територіях, зокрема: суперечність між законодавством України та нормами, які впроваджуються окупаційними адміністраціями; труднощі в доведен-

ні права власності при втраті оригінальних документів; проблематика подвійної реєстрації об'єктів нерухомості.

Особливої уваги заслуговує питання компенсації збитків. В Україні діє підхід до фіксації завданих збитків із перспективою майбутнього відшкодування або репарацій, однак механізми компенсації всередині країни досі обмежені.

Україною активно використовуються міжнародно-правові інструменти для захисту власності своїх громадян. У справах проти росії ЄСПЛ неодноразово визнавав факт порушення права власності за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції «Про захист прав людини і основоположних свобод».

Крім того, українські підприємства подають позови до міжнародних арбітрів за порушення двосторонніх інвестиційних угод, де російська федерація виступає відповідачем. Ці справи мають прецедентне значення для світової практики щодо захисту права власності фізичних та юридичних осіб в умовах збройного конфлікту.

Отже, слід зазначити, що умовах гібридної війни, ефективний захист права приватної власності вимагає комплексних та дієвих підходів, зокрема: гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами захисту майнових прав; створення спеціальних компенсаційних механізмів для власників втраченого чи зруйнованого майна; розвиток електронних реєстрів, які забезпечують додатковий захист документів і прав на майно в умовах збройних загроз; розширення міжнародного співробітництва для фіксації і підтвердження правових порушень з боку держави-агресора.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини Генеральної асамблеї ООН від 10.12.1948 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Ратифікація від 17.07.1997 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Ключові слова: цивільне право, цивільне законодавство, цивільні правовідносини, речові права, право власності, право приватної власності, здійснення права власності, захист права власності, власність, гібридна війна, воєнний стан.

Keywords: civil law, civil legislation, civil legal relations, property rights, ownership rights, private ownership rights, exercise of ownership rights, protection of ownership rights, ownership, hybrid warfare, martial law.